

Història del Món Contemporani

Conèixer els condicionants històrics del món present, així com els problemes i els reptes globals de les diferents societats humanes contemporànies, és indispensable perquè l'alumnat se situï al món, adquireixi consciència dels seus drets i obligacions i es comprometi amb l'exercici d'una ciutadania activa i responsable davant dels reptes i desafiaments actuals. En aquest sentit, la matèria d'Història del Món Contemporani, d'acord amb els objectius de l'etapa del batxillerat i amb el desenvolupament de les competències clau, facilita a l'alumnat les estratègies necessàries per comprendre de manera crítica els esdeveniments i processos contemporanis més rellevants en els àmbits nacional, europeu i mundial, i facilita l'anàlisi de les seves causes i relacions. A més, atesa la constant obertura al present que caracteritza la història contemporània, l'aprenentatge de la matèria genera en l'alumnat una mirada crítica i analítica sobre l'actualitat i sobre les seves pròpies circumstàncies. D'altra banda, si bé l'ensenyament de la història tradicional estava centrat en els successos polítics de les elits, la seva transformació al llarg del segle XX en una ciència de les persones i de les societats humanes en el temps, ha permès introduir-hi noves temàtiques econòmiques i socials, així com nous subjectes històrics, com els grups subordinats i desfavorits, les dones i altres col·lectius. És important subratllar, també, l'aproximació alhora sincrònica i diacrònica que exigeix avui la comprensió i la transmissió de la història.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els i les estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

Les competències específiques de la matèria estan referides, d'una banda, a la recerca i el maneig crític de fonts històriques i d'informació i, de l'altra, a la contextualització i l'anàlisi de fenòmens històrics rellevants a partir de la comprensió dels canvis en l'estructura econòmica, la valoració de la conflictivitat social, la comprensió de l'evolució de les relacions internacionals i els esdeveniments bèl·lics, així com la consideració dels elements ideològics i culturals. Tot aquest conjunt de competències es desplega, al seu torn, al voltant de dos eixos fonamentals. El primer fa referència a l'anàlisi dels principals problemes i reptes del present, interpretant-los com a part d'un procés que els connecta amb el passat i els projecta cap al futur. L'objectiu és fomentar l'ús social del coneixement i el desenvolupament de la consciència i el pensament històrics, generant en l'alumnat la necessitat de formular preguntes sobre el temps present, reflexionar críticament sobre el seu entorn social, i clarificar el seu propi projecte personal. El segon eix se centra a presentar una concepció de la història amb perspectiva de gènere. La història tradicional, centrada en la política i en els grans fets, amb prou feines incloïa dones com a protagonistes de l'acció social i política, tot i constituir més de la meitat de la població i mantenir un pes social i econòmic fonamental en l'organització i el desenvolupament de les diferents societats. Per això, s'ha adoptat el concepte de gènere com a eina analítica per a la investigació historiogràfica, variant la perspectiva i assumint la necessitat d'observar i valorar la contribució de les dones, a tots els nivells, al desenvolupament històric. En general, i al voltant d'aquests dos eixos bàsics, la matèria d'Història del Món Contemporani proporciona a l'alumnat una sèrie d'eines i estratègies que li permeten avançar en la comprensió de les fonts, la cerca i la selecció d'informació, tant digital com analògica, i la creació de productes propis sobre assumptes o

problemes del present, a partir de la comprensió del coneixement històric com a síntesi d'interpretacions guiades pel rigor científic, la crítica a tota posició dogmàtica i la revisió i la reelaboració constants.

Les competències específiques de la matèria tenen també per objecte el reconeixement per part de l'alumnat dels valors del pluralisme, l'equitat, el respecte a les diferències, el rebuig a tota mena de discriminació i la promoció d'una cultura de pau i no-violència, incidint en la importància de l'assoliment de la justícia, la igualtat efectiva d'homes i dones, el respecte als drets humans i el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible. En aquest sentit, el desenvolupament d'un pensament crític que permeti interpretar problemes i conflictes contemporanis, així com la protecció i la difusió de les memòries plurals i del patrimoni històric i cultural, contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de manera transversal. Es tracta d'elements fonamentals per crear societats més inclusives, respectuoses i resilients, promoure la participació col·lectiva i enfortir la cultura cívica, l'equitat social i els valors del diàleg i la cooperació. També es relacionen de manera directa amb el repte d'aconseguir la participació de tota la ciutadania en la societat, per desenvolupar al màxim els seus talents i aspiracions i visibilitzar les aportacions de persones i col·lectius minoritzats, com a part de la riquesa del món.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran per mitjà de la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Permeten comprovar el grau d'assoliment de cadascuna de les competències específiques, i s'han d'entendre com a eines de diagnòstic i millora en relació amb el nivell d'acompliment que s'espera de l'assoliment d'aquestes. Atès aquest enfocament competencial, els criteris d'avaluació, en relació amb els sabers, han d'atendre tant als processos d'aprenentatge com a la valoració de resultats, i ser implementats a través d'instruments i estratègies d'avaluació diferenciades i ajustables als diferents contextos i situacions d'aprenentatge en què s'hagi de concretar el desenvolupament de les competències.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge. Es presenten en quatre blocs, en els quals, segons cada cas, predomina l'enfocament metodològic, la perspectiva temporal o l'aproximació temàtica. Aquesta manera d'organitzar els sabers pretén promoure, no només la connexió entre passat i present i insistir en el caràcter funcional i significatiu dels aprenentatges, sinó també establir marcs explicatius de processos històrics de diferents etapes, sense descontextualitzar els fets i esdeveniments més rellevants, que han de ser analitzats sota els paràmetres de cada moment històric. Aquests blocs de sabers són coherents amb els blocs de les ciències socials, geografia i història de l'educació secundària obligatòria i els donen continuïtat. El primer bloc, *aproximació a la història contemporània*, se centra de manera fonamental en la metodologia històrica, això és, en les tècniques, els mètodes i els procediments utilitzats per historiadors i historiadores per a la investigació d'esdeveniments i processos del passat. El treball pel que fa a aquest primer bloc de sabers es pot concebre com a preàmbul del curs, o bé com a aprenentatges comuns a tots els blocs que es desenvolupen al llarg del curs. Al segon bloc, *societats en el temps*, es fa un recorregut pels principals fenòmens històrics, econòmics i polítics de l'època contemporània. La seva agrupació és temàtica, però el desenvolupament de cadascun dels sabers es pot fer de manera cronològica o combinada. El tercer bloc, *reptes del món actual*, inclou els principals eixos al voltant dels quals es mou el món actual,

des dels conflictes interns i externs, passant pels reptes que planteja el creixement econòmic o la crisi climàtica fins al desenvolupament polític i social de determinats països del planeta. L'objectiu és analitzar les dificultats a què s'enfronta la humanitat, entenent la seva dimensió històrica, els seus orígens i desenvolupament, i la seva situació actual, i explorant alternatives per fer front als reptes i desafiaments al segle XXI. El quart bloc, *compromís cívic*, implica el reconeixement dels valors i de les actituds que corresponen a l'exercici d'una ciutadania activa, crítica i responsable.

Des del punt de vista de la programació de la matèria, convé recordar la vinculació que mantenen el temps present i el passat, per la qual cosa s'ha de facilitar l'estudi dels fenòmens històrics des de la perspectiva de l'actualitat, i els problemes i fenòmens presents a partir de la seva gènesi i desenvolupament històric, i generar situacions d'aprenentatge en què aquest vincle sigui palpable. D'altra banda, la presència de dos blocs específics, *reptes del món actual* i *compromís cívic*, incideix en la necessitat de contemplar la història com un instrument no tan sols per a l'anàlisi del present, sinó també per a la implicació davant els desafiaments del futur. Convé, doncs, allunyar-se de propostes d'aprenentatge excessivament lineals en què, per una atenció excessiva a les etapes més llunyanes, es posposen les qüestions més properes i més actuals. En qualsevol cas, convindria que els aprenentatges connectessin amb la realitat propera a l'alumnat, relacionant els diferents continguts amb el conjunt d'experiències històriques que formen la memòria col·lectiva i el patrimoni i l'entorn cultural, material i immaterial del qual forma part l'alumnat.

Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent i valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria a partir de situacions, és a dir, una seqüència de reptes, contextos i problemes rellevants del món real, que entrellacen els sabers amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges. Es tracta d'una matèria especialment concebuda per al treball interdisciplinari, i oberta a l'ús dels plantejaments didàctics i metodològics que contribueixin millor al seu desenvolupament competencial, al desenvolupament de la consciència i el pensament històric, i a l'adopció d'una actitud activa, crítica, ètica i compromesa respecte als reptes i desafiaments del present. En definitiva, la Història del Món Contemporani s'ha de contemplar com un instrument no només per a l'anàlisi de l'actualitat, sinó també per a l'adopció de compromisos davant els reptes del segle XXI.

Competències específiques

Competència 1

Cercar, tractar i comunicar informació procedent de diferents mitjans i fonts historiogràfiques, tant analògics com digitals, i analitzar-la críticament per adquirir consciència de la diversitat d'interpretacions existents sobre els fets i els processos històrics i aplicar les metodologies bàsiques de la recerca històrica.

Críteris d'avaluació

1.1 Adquirir consciència de la diversitat d'interpretacions historiogràfiques per mitjà de l'ús contrastat i crític de fonts i punts de vista diferents sobre un mateix fet o procés històric.

1.2 Utilitzar les metodologies bàsiques de la disciplina aplicant estratègies de cerca, selecció, anàlisi, interpretació i elaboració d'informació històrica.

1.3 Comunicar i transferir els coneixements adquirits mitjançant recursos expressius que incorporin formats i llenguatges diversos, emprant les opcions de gestió i presentació de la informació que ofereixen els mitjans i entorns digitals.

1.4 Incorporar i usar adequadament el vocabulari específic de la història contemporània mitjançant la lectura activa, l'elaboració de textos escrits, les intervencions orals i les produccions audiovisuals, construint progressivament un discurs precís, rigorós i inclusiu.

L'ensenyament de la història comporta l'adquisició d'una sèrie d'aptituds pròpies al seu exercici com a ciència social. L'ús de fonts primàries i secundàries ens permet mostrar a l'alumnat que la història és una ciència en què els resultats finals es poden anar modificant i són temporals. En aquest sentit, el coneixement històric és un procés obert, fonamentat en la recerca i la revisió i la reelaboració constants, per la qual cosa les estratègies de cerca, processament i anàlisi crítica de la informació són essencials per a l'aprenentatge de la matèria i per al desenvolupament del pensament històric. Perquè l'alumnat desenvolupi aquesta competència, ha de disposar de les eines que li permetin treballar eficaçment amb fonts i documents històrics de tota mena: textos, fonts iconogràfiques, mapes i dades econòmiques, entre d'altres, i tant de manera digital com analògica. Aquestes eines li han de permetre emprendre, de manera segura, crítica i ètica, processos complexos de cerca, obtenció i selecció d'informació, utilitzant entorns i suports accessibles, així com desenvolupar estratègies d'anàlisi i interpretació d'aquesta mitjançant la seva contextualització precisa i la comprovació de la seva veracitat. Així mateix, aquesta competència ha de contribuir al fet que l'alumnat es planteji estratègies de cerca que permetin extreure la informació històrica rellevant de les fonts per elaborar i comunicar les seves pròpies hipòtesis científiques de manera estructurada mitjançant l'ús d'un vocabulari rigorós, i generi produccions individuals i grupals.

Competència 2

Investigar i comparar diferents moviments revolucionaris i altres processos de canvi, ruptura i transformació històrica de l'època contemporània, per argumentar i debatre sobre la seva contribució al desenvolupament de les identitats col·lectives, a la conquesta de les llibertats i a la consolidació dels drets humans i dels sistemes democràtics.

Criteris d'avaluació

2.1 Comprendre els conceptes de revolució i canvi en el món contemporani, així com els elements i factors que els condicionen, a partir de l'estudi de casos històricament significatius i valorant els moviments d'acció i reacció que han generat.

2.2 Explicar i argumentar la contribució dels diferents moviments revolucionaris contemporanis a la consolidació dels valors i dels principis democràtics, identificant-ne i descrivint-ne de manera documentada l'origen i el desenvolupament, tant en els aspectes ideològics com pel que fa a la resta de les seves dimensions històriques.

2.3 Reconèixer i valorar les característiques i els principis dels règims democràtics per mitjà del contrast amb els trets específics dels diferents règims totalitaris que s'han succeït al llarg de la història contemporània.

2.4 Explicar mecanismes de defensa dels drets humans i de participació ciutadana, rebutjant qualsevol sistema polític basat en la injustícia, la discriminació o el domini.

L'època contemporània és l'era de les revolucions. L'inici de la contemporaneïtat, més enllà de pervivències i resistències, ha comportat una ruptura radical amb les vivències i els sentiments de pertinença tradicionals, i ha obert un escenari per al desenvolupament de noves identitats col·lectives. S'hi han succeït moviments que han canviat radicalment les estructures socials i polítiques heretades, des de les revolucions liberal burgeses que es van estendre per Europa i Amèrica, representant el triomf de les llibertats individuals i la igualtat davant la llei, i promovent sistemes de representació política més extensius, fins a les revolucions de signe comunista, amb l'intent d'implantació de societats basades en la igualtat econòmica i social i l'autoritarisme estatal. L'aprenentatge de la història del món contemporani exigeix, doncs, un coneixement analític i crític d'aquests processos revolucionaris, dels seus orígens i les seves causes històriques, i de la seva rellevància per a comprendre el present. Per a això, l'alumnat haurà de relacionar diferents esdeveniments i establir-hi similituds i diferències, comprendre'n les causes, el desenvolupament i les conseqüències, i obtenir conclusions sobre la naturalesa mateixa dels processos històrics. Així mateix, ha d'establir la relació existent entre aquests moviments revolucionaris, l'evolució històrica dels drets humans i la consolidació dels valors i principis democràtics. En aquest sentit, és important que s'examinin alguns dels sistemes polítics actuals, i descobreixin les característiques que són degudes a la influència dels moviments revolucionaris contemporanis, i analitzin de manera reflexiva i crítica els símptomes de crisi, deteriorament o canvi que pateixen. Alhora, la comprensió crítica d'aquests processos històrics i del funcionament dels estats democràtics, ha de permetre percebre riscos i amenaces, així com la necessitat de participar en l'exercici d'una ciutadania activa.

Competència 3

Adquirir una visió global de l'evolució de les relacions i dels conflictes internacionals durant els segles XIX, XX i principi del XXI, per mitjà de fonts històriques fiables, per analitzar-ne de forma crítica les causes i conseqüències, reconèixer les víctimes i desenvolupar una cultura de la pau basada en els valors universals de la llibertat, la justícia i la igualtat.

Criteris d'avaluació

3.1 Comprendre l'evolució de les relacions internacionals en l'època contemporània mitjançant l'estudi de casos i l'explicació dels equilibris de poder, els sistemes d'aliances i les situacions de dependència i primàcia internacional.

3.2 Relacionar de manera argumentada els múltiples factors que provoquen determinats conflictes del món contemporani, com les guerres mundials, la guerra freda o el terrorisme i el ciberterrorisme, mitjançant la identificació i l'anàlisi comparativa de fonts fiables, identificant, si escau, les notícies falses o desinformacions.

3.3 Valorar els esforços internacionals per mantenir la pau i fer complir els drets humans, per mitjà del reconeixement de la tasca que fan a aquest respecte diferents institucions, organitzacions civils i individus particulars, i la importància de la preservació de la memòria històrica i el reconeixement de les víctimes.

3.4 Defensar, mitjançant propostes d'acció coherents i ben argumentades des del punt de vista històric, la importància de resoldre els conflictes mitjançant la no-violència, desenvolupant una cultura de pau basada en valors universals com la llibertat, la justícia i la igualtat.

Les relacions internacionals són el marc de relació i resolució de conflictes entre els diferents estats. Durant l'època contemporània, la rivalitat entre si ha provocat dues guerres catastròfiques a gran escala i altres conflictes de menys intensitat, però igualment perillosos per a la pau i la seguretat mundial. L'experiència de l'Holocaust i d'altres genocidis i crims contra la humanitat, l'ús del terror per part de règims totalitaris i el terrorisme, ha de generar la convicció entorn del reconeixement de les víctimes, la preservació de llurs memòries i el dret a la justícia i la reparació. Analitzar aquests processos històrics, l'origen, l'evolució i les conseqüències a curt i llarg termini, és una condició necessària per comprendre les característiques del món actual i interpretar adequadament els esdeveniments del present. Per fer-ho, cal que l'alumnat s'exerciti, de manera individual i col·laborativa, en l'anàlisi comparada de diferents fonts i situacions de conflicte, i faci un ús eficaç dels mitjans digitals i analògics al seu abast. L'objectiu no és només comprendre la dinàmica de les relacions i els conflictes internacionals, o adquirir i aprofundir l'ús de tècniques d'anàlisi i investigació històrica, sinó també reconèixer els esforços per mantenir la pau i el diàleg d'institucions, organitzacions i tractats i projectes de cooperació internacionals, i valorar la importància de comprometre's activament amb el compliment dels drets humans i amb tots els principis, accions i actituds que contribueixen a la implantació d'una cultura de pau i no-violència.

Competència 4

Examinar els canvis i les permanències en l'organització social de la població, en les relacions socials i en l'acció d'individus o grups, incorporant visions i perspectives contraposades i investigant-ne les aportacions als diversos processos de canvi, per adoptar una posició crítica i solidària davant les desigualtats socials, la intolerància i les situacions de discriminació, i contribuir a la consecució de comunitats més justes i cohesionades.

Criteris d'avaluació

- 4.1 Analitzar canvis i permanències en la societat contemporània, atenent processos de llarga durada com els cicles vitals i els modes de vida, identificant els mecanismes de control i domini i els escenaris de lluita per la dignitat i contra la discriminació de diversos col·lectius.
- 4.2 Prendre consciència de les desigualtats socials i les situacions de discriminació a partir de l'anàlisi històrica i el debat sobre els canvis en les relacions socials, i de les condicions de vida i aspiracions dels sectors més desfavorits de la societat.
- 4.3 Incloure les visions, els relats i els interessos de diferents col·lectius i agents socials en l'anàlisi dels processos històrics, posant en relació contextos propers amb interpretacions globals i incorporant-hi protagonistes de diferents gèneres, classes, edats, condicions i procedències.
- 4.4 Adoptar una posició crítica i empàtica davant de les desigualtats socials i les situacions de discriminació dels grups històricament invisibilitzats, a través del coneixement i la presa de contacte amb organismes, moviments socials i persones que contribueixin o hagin contribuït a processos concrets de canvi i millora social.

La història tradicionalment ha prestat més atenció a fets i personatges excepcionals i individuals que protagonitzen els grans canvis que a les permanències i a les persones anònimes, que acostumen a passar més desapercubudes. L'alumnat ha de ser conscient que el coneixement històric del que disposem és incomplet, i que són necessàries altres

visions que aporten informació sobre aspectes essencials de les vides i experiències dels nostres avantpassats. En aquest sentit, la història s'ha d'ocupar també dels sectors més desafavorits de la població, de les condicions de vida, de les aspiracions i les manifestacions culturals, i proporcionar una comprensió del passat des d'una perspectiva democràtica i global. L'estudi de l'època contemporània incorpora nous subjectes, que han estat absents del relat oficial: les classes treballadores, obrers i camperols; però també altres sectors subordinats o discriminats per raons de raça, cultura o gènere. Per això, l'anàlisi de les relacions i els grups socials s'ha de fer combinant els sabers històrics amb altres disciplines, com la sociologia o l'antropologia, i proporcionar a l'alumnat eines metodològiques per comprendre les estructures i els processos socials en tota la seva complexitat i riquesa, així com per categoritzar i comparar els diferents modes d'organització i mobilització social, i valorar la seva aportació al desenvolupament i al bé comú. D'altra banda, al llarg de la història sempre hi ha hagut conflictes i mobilització social; tanmateix, a causa del desenvolupament de la globalització, aquests s'han generalitzat i dinamitzat a partir del segle XX, i han sorgit nous moviments civils, molts relacionats amb la construcció de noves identitats socials, polítiques i culturals. L'alumnat haurà de reflexionar sobre com ha evolucionat la societat des del principi del segle XX, i reconèixer i promoure el respecte degut als sectors de la població que, encara avui, necessiten ser visibilitzats, valorats i defensats.

Competència 5

Reconèixer els reptes i els problemes socialment més rellevants de l'actualitat, analitzant-ne l'origen, les causes i l'interès històric, així com les implicacions i conseqüències presents i futures, a través del contrast de fonts i de mitjans de comunicació, per elaborar i exposar judicis personals des d'una actitud d'alerta, crítica i compromesa amb l'acció i la millora de la societat.

criteris d'avaluació

5.1 Identificar la situació dels principals conflictes, reptes i problemes del món actual, elaborant i exposant treballs de síntesi o projectes en què s'analitzi i avaluï la informació de diferents fonts i mitjans de comunicació.

5.2 Generar i exposar judicis personals, amb actitud crítica, racional i compromesa amb la millora de l'entorn, analitzant i debatent de manera fonamentada qüestions i reptes de rellevància local o global, incidint en aquells relacionats amb la globalització, la desigualtat, la discriminació, la interculturalitat i l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible.

5.3 Desenvolupar la capacitat d'anàlisi d'informació per afrontar diferents punts de vista, identificar la desinformació i elaborar arguments complexos, tot valorant críticament els problemes socials i cercant-ne els antecedents i les explicacions històriques.

El present no s'entén com una època determinada, amb una delimitació temporal estàtica, sinó com un procés dinàmic i en un marc cronològic obert. Aprendre a interpretar problemes i conflictes del present és un pas imprescindible per a l'acció i el canvi social, i per fer-ho cal desenvolupar el pensament crític. En aquest sentit, és bàsic treballar l'anàlisi crítica, segura i ètica de fonts i dades historiogràfiques i d'altres ciències, així com implementar metodologies basades en el debat, el diàleg i l'apoderament de l'alumnat. També és imprescindible promoure l'ús adequat dels diferents mitjans de comunicació, tant analògics com digitals. Aquests mitjans, encara que són un instrument imprescindible per conèixer

l'actualitat, creen i transmeten informació amb un grau de rapidesa tan gran i, de vegades, de parcialitat, que, per consultar-los i interactuar-hi un mínim rigor, cal dotar l'alumnat d'eines necessàries per contrastar i avaluar l'objectivitat dels seus missatges, així com per detectar la informació errònia o falsa. En darrer terme, l'objectiu és que l'alumnat, com a part de la seva formació com a ciutadà actiu i responsable, exerceixi el seu propi criteri i desenvolupi una consciència històrica, elaborant i expressant judicis i hipòtesis explicatives de manera informada, respectuosa, crítica i dialogant, per contribuir d'aquesta manera a la millora de la societat i a la implementació de l'Agenda 2030 i els seus objectius de desenvolupament sostenible.

Competència 6

Analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals relacionats amb el desenvolupament dels sistemes econòmics característics de l'època contemporània, per interpretar i valorar les seves repercussions socials i ambientals i adoptar compromisos envers la sostenibilitat, la defensa dels drets socials i l'accés universal als recursos bàsics.

Criteris d'avaluació

6.1 Identificar i explicar l'origen històric, la naturalesa i els trets dels sistemes econòmics contemporanis, analitzant-ne els cicles de creixement i crisi, i reflexionant de manera informada i crítica sobre els límits del creixement i el desenvolupament sostenible.

6.2 Analitzar i valorar les conseqüències econòmiques, socials, polítiques i culturals dels sistemes econòmics contemporanis, especialment aquelles relacionades amb les condicions de vida dels diferents grups socials, la desigualtat en l'accés als recursos bàsics, la pobresa, la dependència a escala mundial i el deteriorament mediambiental, mitjançant el contrast i la interpretació de documents, dades i material gràfic.

6.3 Abordar críticament el significat històric de la idea de progrés i les seves múltiples conseqüències socials, territorials i ambientals, argumentant la necessitat d'adoptar comportaments que garanteixin la sostenibilitat del planeta.

La història econòmica estudia el canvi de l'estructura econòmica de les societats al llarg del temps. A l'edat contemporània es produeix la crisi i la desaparició del sistema econòmic i social conegut com a Antic Règim, basat en una estructura agrària i estamental, i sorgeix un tipus de capitalisme industrial i financer basat en la Revolució Industrial i les seves innovacions tècniques i organitzatives, el desenvolupament del consum massiu, l'explotació de noves fonts d'energia, l'extensió de la fàbrica com a centre de producció, la divisió del treball i, ja en aquest segle XXI, l'economia globalitzada i la digitalització de la producció i de les comunicacions. A més, el capitalisme com a sistema ha transformat profundament el món, creant noves classes socials, modificant les condicions de vida i treball, les relacions entre els estats i generant un procés avui evident de degradació ambiental i crisi climàtica. L'alumnat haurà d'identificar i analitzar tots aquests canvis, a més dels generats per la implantació dels sistemes d'economia planificada (comunisme) característics de països com la Unió Soviètica, per mitjà de la interpretació de documents, dades i gràfics, comprenent les arrels històriques i la dinàmica interna. L'objectiu és que prengui consciència de la naturalesa i les conseqüències de tals canvis i sostingui de manera raonable i amb fonament científic els seus propis judicis a aquest respecte, avaluant en quina mesura s'ha produït una millora o no en les condicions materials de vida, en el reconeixement dels drets

individuals i col·lectius, en la reducció de les injustícies i desigualtats i en l'establiment d'unes relacions sostenibles amb el medi.

Competència 7

Identificar els principals processos històrics contemporanis, comparar-ne els trets i les interrelacions i investigar-ne les causes i les conseqüències, mitjançant l'anàlisi i el comentari crític d'aproximacions historiogràfiques, per inferir-ne la influència en l'actualitat i preveure'n els possibles desenvolupaments futurs.

Criteris d'avaluació

7.1 Analitzar les causes, el desenvolupament i les conseqüències per al present de processos rellevants de la història contemporània, per mitjà de l'anàlisi i el comentari crític de fonts, dades, mapes i altre material gràfic i documental.

7.2 Interpretar i argumentar la rellevància dels processos històrics més importants del món contemporani, tals com el nacionalisme, l'imperialisme, el parlamentarisme, la construcció de la Unió Europea o el fenomen de la globalització, desenvolupant la capacitat de pensar històricament.

El concepte de procés històric fa referència al complex de fets relacionats i organitzats en forma de relat pel qual s'expliquen les transformacions polítiques, socials, culturals i econòmiques que han afectat o afecten les societats humanes. En el desenvolupament d'aquesta competència, l'alumnat haurà d'identificar, comprendre i diferenciar processos històrics contemporanis complexos, treballant amb fonts contrastades, tant digitals com analògiques, i organitzant i valorant les diferents interpretacions a aquest respecte. Es tracta de reconèixer i analitzar, entre d'altres, processos tan significatius com les transformacions que van posar fi a l'Antic Règim, el desenvolupament del capitalisme industrial i la gènesi de la societat burgesa, les crisis del liberalisme i l'ascens del totalitarisme al poder, la consolidació de les superpotències i la seva determinació en l'ordre internacional, l'expansió i desintegració dels règims comunistes, la incorporació progressiva de les dones als àmbits polític i econòmic, l'impacte dels avenços científicotècnics en la societat de consum, la crisi de l'estat del benestar i els drets socials, les transformacions culturals recents o el procés d'interdependència vinculat al fenomen de la globalització. Alhora, per a la interpretació i la valoració de fonts i documents és necessari el treball analític que comporta l'ús de les tècniques de comentari de textos i d'altres documents amb valor històric, així com l'ús i la interpretació correcta de mapes o altre material rellevant. L'objectiu és que l'alumnat compregui les relacions de semblança, causació i interrelació en l'espai i en el temps dels principals successos i processos històrics del món contemporani, analitzant-ne les conseqüències i avaluant-ne de manera crítica el significat i la rellevància per al present. La integració dels sabers adquirits en l'anàlisi de processos històrics ha de permetre, finalment, interpretar i donar resposta a una varietat de problemes i situacions actuals.

Competència 8

Incorporar la perspectiva de gènere a l'estudi de la història contemporània, mitjançant l'anàlisi multidisciplinària de la presència de les dones en tots els àmbits socials, i la investigació de les seves mobilitzacions i lluites polítiques,

per denunciar i combatre les desigualtats i els estereotips, ressituar-la a la història i generar una actitud proactiva de cara a aconseguir la igualtat efectiva entre totes les persones.

Criteris d'avaluació

8.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i l'anàlisi dels esdeveniments i processos històrics del món contemporani, identificant i qüestionant els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones.

8.2 Mostrar una actitud proactiva en relació amb l'assoliment de la igualtat efectiva entre totes les persones a través del reconeixement de la presència i la rellevància històrica de les dones, l'anàlisi de les lluites del feminisme a favor de l'emancipació i l'equiparació de drets, i la identificació de moviments, causes i lideratges en pro de l'equitat de gènere i d'opció afectivosexual.

8.3 Rebutjar les actituds discriminatòries, les relacions abusives i les violències envers persones i col·lectius, amb una atenció especial a la diversitat d'identitats i expressions de gènere, i visibilitzar les dificultats associades a altres formes de discriminació que es creuen amb la de gènere (interseccionalitat).

La historiografia tradicional, concebuda habitualment des d'una visió eminentment masculina, ha negat a les dones la seva presència directa a la història, no considerant-les subjecte de canvi o transformació de les realitats socials, culturals i polítiques. D'altra banda, la mobilització de les dones a l'època contemporània, reclamant la igualtat de drets i, posteriorment, la seva emancipació, ha contribuït a l'eclosió dels estudis de gènere que, aplicats a la historiografia, sostenen que els comportaments, els rols i les actituds atribuïts a un gènere al llarg de la història són, fonamentalment, construccions socials mediatitzades pel context cultural. L'objectiu és que l'alumnat incorpori com a instrument de recerca aquesta perspectiva de gènere, examinant, a partir de l'estudi de fonts històriques i de l'anàlisi objectiva de l'actualitat, i amb l'auxili d'altres ciències socials, el paper real de les dones a la història, així com l'ocultació d'aquestes en la historiografia i, en general, en el conjunt de la cultura instituïda. Això implica una concepció de la història que consideri no tan sols les estructures econòmiques, socials i polítiques tradicionals, sinó també les dimensions més centrades en l'àmbit quotidià, comunitari i familiar. Cal també que l'alumnat conegui i valori el paper dels moviments socials i polítics per l'alliberament de la dona i, en general, de les diferents tendències i onades del feminisme perquè adopti, de manera autònoma, un compromís actiu amb l'èxit efectiu de la igualtat de gènere. Finalment, i no menys important, caldrà implementar un ús inclusiu del llenguatge i escollir materials i recursos didàctics no sexistes.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven

preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la història contemporània

- Selecció, descripció i anàlisi crítica de fonts històriques. Aplicació de mètodes de reconstrucció del passat, amb anàlisi i comparació de textos historiogràfics, i revisió crítica de l'ús de conceptes com pau, conflicte o pobresa, a més del llenguatge i les expressions tradicionalment emprades en la historiografia.
- Construcció de narratives sobre el passat: identificació de causes-conseqüències, canvi-continuitat i rellevància històrica aplicada a esdeveniments i processos històrics que són rellevants per a la història contemporània i en la configuració del món actual.
- Comprensió de la temporalitat i la capacitat d'interconnectar passat i present en l'explicació dels processos històrics contemporanis. Exercitació de la consciència i l'empatia històrica per a la millora de la comprensió del passat.
- Identificació dels components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en els processos històrics contemporanis i anàlisi de les interrelacions que s'hi donen per tal d'elaborar explicacions ben argumentades. Reconeixement de les interpretacions historiogràfiques sobre determinats processos i esdeveniments rellevants de la història contemporània.
- Maneig i utilització segura de dispositius tecnològics i aplicacions informàtiques, així com d'entorns, plataformes i recursos digitals, valorant les seves aportacions a l'estudi de la història contemporània. Tractament de la informació i avaluació de la fiabilitat de les fonts en la construcció de coneixement històric.

Societats en el temps

- Estudi de les causes de la crisi i la desaparició de l'Antic Règim i la transició al capitalisme. Valoració argumentada de les continuïtats i dels canvis.
- Caracterització de les revolucions liberals burgeses. Anàlisi comparada, a partir de fonts textuais, de la Revolució Francesa i dels altres moviments revolucionaris europeus i americans.
- Identificació dels trets de la nova societat liberal: origen i funcionament dels sistemes parlamentaris.
- Anàlisi de la implantació i conseqüències del capitalisme: la Revolució Industrial. Comparació dels cicles expansius i regressius del capitalisme.

- Reconeixement dels processos de construcció d'estats nacionals: característiques i tipus de nacionalismes. Comparació entre Alemanya i Itàlia: dues vies diferenciades. Estudi de la crisi dels imperis plurinacionals a Europa i fundació de nous estats nacionals. Diferenciació entre nacionalismes d'estat i nacionalismes sense estat, i aplicació a diferents contextos històrics.
- Caracterització del repartiment del món, imperialisme i colonialisme, establint relacions amb el context de l'època i amb situacions de l'actualitat. Ús de documents, mapes i cartografia digital. Recerca sobre els conflictes provocats pel repartiment dels territoris i per la descolonització.
- Anàlisi i valoració del món en guerra: la Gran Guerra, la Segona Guerra Mundial i la guerra freda. Interpretació dels conflictes del final del segle XX, emfasitzant les conseqüències de les guerres sobre la població.
- Descripció dels equilibris de poder i del sistema d'aliances en l'evolució de les relacions entre els estats. Explicació de l'abast de la crisi dels anys trenta. Anàlisi i valoració del sorgiment de les organitzacions de pau. Interpretació del nou món multipolar.
- Sistematització de les fases del procés de construcció de la Unió Europea. Debat sobre els objectius, els valors i les institucions i sobre els reptes de futur.
- Estudi de l'evolució de la població, cicles demogràfics i cicles de vida al llarg de l'etapa contemporània. Aplicació a la comprensió de les dinàmiques demogràfiques actuals.
- Anàlisi dels canvis i de les permanències a l'organització social de la població i les seves condicions de vida durant l'edat contemporània. Valoració argumentada de l'evolució i situació dels grups subordinats i marginats i de les minories socials.
- Descripció de l'evolució de les migracions i intercanvis socials, econòmics i culturals a la història contemporània. Valoració de la importància i significat dels moviments migratoris continentals i transcontinentals.
- Contrast entre el món rural i el món urbà. Reciprocitat, interdependència i relacions socials, econòmiques i culturals. Identificació de les diferents realitats a Europa i altres territoris del planeta. Avaluació crítica del problema de la despoblació.
- Anàlisi i sistematització dels principals conflictes i moviments socials, a partir d'exemples que han permès assolir avenços en els drets socials, civils, laborals, etc. Caracterització de l'origen i l'evolució del moviment obrer i les ideologies revolucionàries: conquestes, fracassos i pervivències.
- Investigació sobre la mobilització de les dones, el sufragisme i el feminisme. Anàlisi de l'evolució de la condició femenina al llarg de l'època contemporània a partir de fonts i documents diversos, establint relacions explicatives amb el context històric i identificant assoliments i reptes pendents. Reconeixement del paper de les dones, individualment i col·lectivament, com a subjectes de la història i de les seves aportacions en diferents àmbits.
- Identificació de les grans revolucions del segle XX, èxits i fracassos. Descripció i repercussions de la Revolució Russa i del model comunista d'organització econòmica, política i social. Desenvolupament i desaparició de la Unió Soviètica. Comparació amb la revolució xinesa, i explicació del procés de formació d'una nova potència.

- Caracterització de la lluita pels drets i les llibertats a l'època contemporània. Anàlisi comparada de diferents constitucions. Triomf i crisi de les democràcies, destacant els esdeveniments nous de cada avenç social per l'aprofundiment del sistema democràtic.
- Argumentació crítica sobre els feixismes i els règims dictatorials al segle XX, especialment dels mecanismes de control de la població i les persecucions per motius ideològics i ètnics. Desenvolupament de la consciència històrica per mitjà de l'estudi de les interpretacions i la memòria de l'Holocaust i altres genocidis contemporanis, vetllant per incloure un context històric matisat i evitar comparacions ahistòriques.
- Reconeixement dels organismes i de les institucions per la pau: de la Societat de Nacions a l'Organització de les Nacions Unides.

Reptes del món actual

- Localització i descripció de conflictes permanents i conflictes oblidats en el present: la guerra interminable; anàlisi del tractament informatiu en canals formals i informals, reflectint la complexitat dels factors que hi intervenen.
- Anàlisi de la conflictivitat social. Estudi sistemàtic dels reptes i problemes de les societats multiculturals: immigració, racisme, xenofòbia, moviments neofeixistes, trencant amb la visió eurocèntrica del món i visibilitzant experiències concretes de convivència i diàleg cultural. Caracterització dels moviments socials recents.
- Reconeixement de la situació d'emergència climàtica: recerca de les causes i de les mesures de mitigació i adaptació, incorporant una visió crítica respecte al consum de recursos i matèries primeres. Explicació dels acords internacionals i els plans nacionals.
- Indagació sobre les característiques de la societat de la informació, combinant diferents formes d'expressió. Cerca i ús responsable de la informació davant de la desinformació i les notícies falses.
- Diferenciació entre sistemes econòmics i regions del món. Anàlisi de les causes i les conseqüències de la pobresa i la dependència a escala mundial. Recerca i valoració argumentada sobre l'accés desigual als recursos, i avaluació dels efectes dels models socioeconòmics a curta i llarga durada, evidenciant-ne els col·lectius beneficiats i perjudicats. Recerca sobre els efectes de la crisi de l'estat del benestar pel que fa a drets i serveis socials bàsics.
- Compatibilitat entre creixement econòmic i sostenibilitat. Els reptes de la globalització i l'economia circular en el context d'un model de desenvolupament alineat amb els objectius de desenvolupament sostenible. Ampliació de la visió econòmica amb la valoració d'aspectes com l'economia de les cures, la mobilitat o el temps.
- Anàlisi de les democràcies d'avui i dels reptes a què s'enfronten. Descripció dels sistemes democràtics a diferents parts del planeta, incidint en les fortaleses i les debilitats de cadascun. Estudi de les noves formes de conflicte, com el terrorisme internacional i el ciberterrorisme, tot destacant-ne les greus repercussions.
- Caracterització de l'origen, l'evolució i les conseqüències de la pandèmia de la covid-19 a escala mundial. Comparació amb altres epidèmies i pandèmies de l'època contemporània. Relació entre pandèmia i desigualtat: els efectes desiguals de la covid-19 a països rics i

pobres. Contrast i anàlisi crítica de les desinformacions sobre ciència i medicina davant les explicacions racionals i empíriques.

Compromís cívic

- Consciència i memòria democràtica. Aplicació, respecte i defensa dels principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans. Reconeixement dels principis i valors que vertebraven la Unió Europea. Reflexió sobre la memòria històrica europea i preservació del record de les persones i dels grups perseguits i assassinats. Reflexió sobre les qüestions morals, polítiques i socials plantejades per conflictes i genocidis de l'època contemporània i llur rellevància actual.

- Implicació en la implementació dels objectius de desenvolupament sostenible. Anàlisi de les relacions entre la conservació del medi ambient, la reducció de les desigualtats i el desenvolupament econòmic de la societat des de la perspectiva dels objectius de desenvolupament sostenible.

- Impuls al desenvolupament d'una ciutadania global i d'una ciutadania ètica digital. Elaboració de treballs de síntesi o de recerca que, des del rigor metodològic, eduquin en ciutadania global, per avançar cap a un món més equitatiu i sostenible. Presa de consciència crítica davant de les informacions falses i les desinformacions.

- Valoració de les organitzacions internacionals que aspiren al manteniment de la pau: èxits, fracassos i reptes de futur. Promoció de la cultura de pau i foment del diàleg i la cooperació com a formes pacífiques de resolució dels conflictes. Desenvolupament d'un pensament crític que promogui la comprensió de l'altre i la transformació de les desigualtats i altres violències.

- Compromís amb la igualtat efectiva de gènere. Participació en mesures i accions a favor de la plena equitat. Posicionament de rebuig de qualsevol mena de discriminació i de la violència masclista, homòfoba i transfòbica.

- Reflexió crítica sobre qualsevol forma d'injustícia. Assumpció d'una visió de rebuig i de denúncia envers les situacions injustes, repensant-les en totes les seves dimensions.

- Valoració i respecte per la diversitat social, ètnica i cultural i defensa dels drets de les minories. Defensa i valoració de la memòria històrica.

- Respecte per la diversitat de manifestacions artístiques i culturals i actitud proactiva en la conservació del patrimoni material i immaterial de l'entorn. Participació en accions de posada en valor, difusió i gestió del patrimoni local amb actitud col·laborativa i creativa, conjuntament amb arxius, museus i altres entitats.